

3 «Створювали його не заради своєї слави» СТОР.

4 У новий навчальний рік – з обраною головою профспілки СТОР.

7 Університет через 10 років СТОР.

Знайомтеся з «Антоном»!

Сучасний мікрохвильовий реактор в Інституті хімії та екології УжНУ

Біля «Антон» і собі наспівують відщастя хіміки альма-матер. На сучасний мікрохвильовий реактор очікували давно. Утім, не способом манни з неба, а невтомною працею. Обладнання науковці отримали завдяки гранту Національного фонду досліджень. І не випадково кличуть його між собою «Антоном»: це – частина назви приладу.

«Ми отримали дуже високоякісний апарат (коштує 1 470 000 грн) – мікрохвильовий реактор, який використовують у синтетичній хімії. Він дозволить запуснути багато процесів, синтезувати нові речовини, що досі не було можливим без відповідного обладнання», – наголосив Іван Миронюк, проректор УжНУ з наукової роботи, професор. Та й загалом це влітається до наміста новацій із покращення матеріально-технічної бази вишу.

Є ще один важливий момент. Апарат придбано за бюджетні кошти України.

«Дуже цінно, що в умовах повномасштабного вторгнення, соціально-гуманітарних криз, які зараз є в нашій державі, усе ж виділено кошти для передової науки. Одне, коли ми купуємо якість обладнання за грантові гроші Європи або США чи з інших джерел. А інше, коли це робить навіть за складних умов наша країна», – додав І.Миронюк.

Які ж нові можливості відтепер мають науковці? Прилад – сучасний та багатofункціональний. «За кошти гранту НФДУ 2023.03.0176 (проект «Стратегія спрямованого синтезу функціональних халькогенгалогенідних матеріалів для потреб медицини й енергетики») ми придбали нашого «Антон». Прилад дозволяє виконувати реакції за нових умов та, звичайно, контролювати фактично кожен перебіг реакції», – пояснює Михайло Сливка, керівник проекту, професор кафедри органічної хімії УжНУ. – Мо-

жемо робити, урешті, те, що відкладали в довгий ящик, тобто реакції, які в нас досі або не давали результату, або давали результат не той, що планували. Зокрема, зараз є змога нівелювати енергетичний бар'єр. Він іноді нам не дозволяв виконувати реакції. І просто цікаво подивитись, як уже вивчені умови діють за мікрохвильового опромінення. Звичайно, не слід забувати: тепер світ старастся акцентувати увагу на зелених синтезах. Синтези, які тривають кілька годин, тут фактично реалізуємо за тих же умов, розчинників за кілька хвилин. Скажімо, чотиригодинна робота кіловатної плити й 4 хвилини десятиватного реактора. Ось і порівняння енергозатрат».

Прилад – фактично «мікрохвильовка», звична для нашого побуту, яка дуже швидко може розігріти страву. Але... Різницю лаконічно прокоментував Володимир Пашко, представник вироб-

ника обладнання: «Ми ставимо чашку, за 30 секунд маємо нагріти продукт. Власне, це єдине, що об'єднує з побутовою «мікрохвильовкою». Апарат знімає обмеження щодо температур кипіння. До прикладу, 78° для етилового спирту чи 100° для води. Лімітів немає. Крім швидкого нагріву, є контроль тиску й температури (максимально до 300°). Тобто за такої температури водяної пари маємо інші властивості, ніж та вода, до якої ми звикли. Вона є добрим розчинником і реагентом. Це виводить хімію на рівень так званої «зеленої хімії», де можна використовувати зовсім інші розчинники».

«Тут є щільна тара віали, яку розігріваємо до 300–350°. Тиск збільшується, але все контролює прилад. І фактично ми нівелюємо ще одну причину, чому в нас деякі синтези досі не йшли. Це сукупно дозволить переоцінити підходи до створення нових матеріалів, на що й спрямований проект», – доповнив М.Сливка.

Ще обладнання дозволить раціонально використовувати реактиви. «Якщо раніше ви бачили тут великі колби об'ємом 100 мілілітрів, 500, то зараз працюємо з об'ємами від 2 до 20 мілілітрів. Ось беремо 2 мілілітри реактиву. І для того, щоб зробити 100 реакцій, потрібно лише 200 мілілітрів. Крім того, період виконання тих 100 реакцій раніше тривав 8 годин кожна, тобто 800 годин! Зараз – кілька хвилин», – зазначає В.Пашко.

Ну й, зрештою, як прилад допоможе науковцям на практиці? М.Сливка пояснює: «Скажімо, наша кафедра працює за тематикою електрофільної циклізації. Є методики, але не все працює на практиці. Ось робимо реакцію, а речовина не циклізується. Виділяємо лише якийсь проміжний стан. То сигнал для нас, що не вистачає певної енергії, щоб переступити бар'єр. Сподіваємося, новий прилад у цьому допоможе. Також відкрито шлях до нових сполук. Тобто ті синтези, про які знаємо, відтепер будемо по-новому здійснювати за інших умов».

Прилад використовуватимуть і в освітньому процесі. «Не тільки в бакалаврських чи магістерських дослідженнях, а й у докторських. Апарат розширить можливості при виконанні наукових розвідок. Результати будуть, можливо, кращі, а можливо, просто інші», – міркує Михайло Онисько, завідувач кафедри органічної хімії нашого університету, професор.

Крім того, в освітню програму магістрів нині введено курс «Сучасний органічний синтез», який охоплюватиме тренди, що зараз є в органічному синтезі. Таке обладнання сприятиме й пошуку нових міжнародних наукових операцій та програм, а це означає – ще більше вдосконалюватися.

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Вступна кампанія й «Doctor Honoris Causa»

Перед новим навчальним роком традиційно зібралися члени вченої ради УжНУ

29 серпня відбулося засідання вченої ради. Присутні розглянули питання про реорганізацію стоматологічного факультету (створення Навчально-наукового інституту стоматології та лабораторної медицини); затвердження програми курсів підвищення кваліфікації; норм часу для планування й обліку навчальної роботи; перелік основних видів методичної, наукової й організаційної роботи науково-педагогічних працівників на 2025/2026 н. р.; змін до Порядку проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників та укладання з ними трудових договорів (контрактів) в УжНУ; формування навчального навантаження науково-педагогічних працівників на 2025/2026 н. р.; створення розових спеціалізованих учених рад

із метою присудження ступеня доктора філософії; затвердження та уточнення тем дисертаційних досліджень; рекомендацію до вступу в докторантуру.

Далі розпочалась урочиста частина. Ректор УжНУ, професор Володимир Смоланка запропонував доповідь, присвячену проміжним результатам вступної кампанії УжНУ в 2025-ому. Так, цього року в першому етапі було подано 14931 заяву (у 2024-ому – 11719). Близько 15% заяв надійшло від абітурієнтів з інших областей України. На Закарпатті, зі свого боку, лідером традиційно залишається Ужгородський район (42%). За ним – Мукачівський (20%) та Хустський (майже 19%).

«Цього року маємо 2396 студентів, зарахованих станом на 26 серпня (зараз уже значно більше), порівняно з 2164 в 2024 р. Тобто є чітка тенденція

збільшення кількості студентів, які вступили на бакалаврат», – мовив Володимир Іванович. 2230 осіб навчатимуться на основі повної загальної середньої освіти, 166 – на основі НРК5.

Відтак перейшли до церемонії вручення відзнак «Doctor Honoris Causa» за особисті досягнення в економіці й внесок у поглиблення співробітництва між університетами Словачкої Республіки та України Яну Булеці – доцентів економічного факультету Технічного університету в місті Кошиці. Гість є автором понад 200 публікацій, статей, навчальних посібників, монографій, учасником, керівником міжнародних проектів, членом редакційних колегій, наукових та економічних організацій. В УжНУ ж почесний доктор провів лекцію «Finance in Transformation.

Trends, Technologies, and the Future of Value».

Насамкінець В.Смоланка вручив грамоту за багаторічну сумлінну й творчу працю вчено-

му секретареві, доцентці Олені Мельник, а також дипломи про присвоєння вчених звань.

Софія Скиба,
«Погляд».

Відвідування дітей-сиріт-переселенців: добро починається з нас

У межах реалізації туристичного проекту для дітей-сиріт-переселенців за результатами здобуття другого місця на всеукраїнському конкурсі стартап-проектів УжНУ, доцентка кафедри туризму Руслана Кривенкова й студентська

команда факультету туризму та міжнародних комунікацій відвідали дітей-сиріт-переселенців із Дніпропетровської області в школі-інтернаті селища Великий Березний.

Найголовнішою метою візиту було подарувати діткам бодай

трішки тепла, турботи, щиро-го спілкування. Дякуємо всім студентам факультету туризму та МК, які взяли участь в акції щодо збору макулатури «Паперове серце» для донатів діткам, оскільки для них закупили подарунки за ці кошти. Особливо

дякуємо волонтерам, котрі подбали про піци й солодкий стіл. Найзворушливішим моментом став сюрприз від діток – виступ, підготовлений спеціально для гостей. Танці та усмішки малечі залишили теплий слід у наших серцях. Цей день – чер-

гове нагадування: добро – дія, яка змінює світ навколо.

Спасибі адміністрації школи-інтернату селища Великий Березний і Центру соціальної підтримки дітей та сімей ДМР за зустріч, а також усім, хто долучився до організації поїздки. Разом ми можемо більше: номер телефону вихователя дітей – 050 62 47 856 – для тих, хто хоче допомогти.

Робімо добро разом – і його більшатиме!

За інформацією Руслани Кривенкової, доцентки кафедри туризму ФТМК, **Вероніки Гаджеги,** голови ППО студентів ФТМК, **Мирослави Яким,** голови наукового товариства студентів ФТМК.

ПершOVERесень

Урочисте зібрання, приурочене до Дня знань, і традиційну посвяту першокурсників (а їх близько трьох тисяч!), хоч і перервала на деякий час повітряна тривога, утім, не завадила таки святково розпочати навчальний рік і новий етап життя для тих, хто поповнив університетську родину.

Спершу молодь привітав ректор УжНУ, професор Володимир Смоланка. У коментарі для нашої газети зауважив: «Виш починає навчальний рік з оптимізмом. Інакше й не може

бути, коли бачиш цих молодих людей. Вони приходять сюди вчитися на декілька років (4 щонайменше). Очі нових студентів наповнені надією. І ми робитимемо все, аби її виправдати».

Як і зазвичай, відбулась урочиста посвята в студентську спільноту: ректор вручив найкращим за рейтингом першокурсникам символічні ключі і студентський квиток.

Дарія Густі, яка вступила на юридичний факультет, розповіла: «Набрала 200 балів з української та англійської мов на

НМТ, тому опинилася зараз на врученні символічних атрибутів студента. Сподіваюся, в УжНУ навчуся чимало цікавого. А про юрфак мріяла з 8 класу. Радію, що вдалося втілити бажання».

Юрій Шинко (факультет математики та цифрових технологій) додав: «Я вмотивований, натхненний. Прагну добре опанувати вищу математику. Із неї й отримав 200 балів на НМТ».

Тож зичимо всім успіхів та щасливих студентських років!
Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Ярослав Кирлик: «Створювали його не заради своєї слави»

3 історії гімну УжНУ

«Погляд» продовжує публікувати матеріали, присвячені 80-річчю УжНУ. І сьогодні йтиметься про те, як створили гімн університету. Оpubлікований у текстовому форматі на сайті альма-матер (див. QR-код). Авторами твору є дві знакові постаті в культурно-мистецькому житті краю. І оскільки перша з них – відомий український поет, публіцист, краєзнавець, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, випускник альма-матер Петро Скунець уже помер, то за цією темою розмова з іншим діячем – нині директором школи мистецтв Великоберезнянської територіальної громади, керівником українського греко-католицького хору імені отця Августина Волошина та народного хору інтелігенції міста Ужгород «Кредо», який є частиною Ужгородського центру дозвілля – будинку культури, Ярославом Кирликом.

– Ярославе Юрійовичу, вітаю Вас і насамперед хочу довідатися, як виник тандем із Петром Скунцем, котрий написав слова гімну, а Ви поклали їх на музику відповідно?

– Зараз уже й не пригадаю, коли це було точно. Десь років 20 тому, бо Ужгородський університет, наскільки пам'ятаю, 2000 року отримав статус національного, а після цього за якийсь час, мабуть, через 5 років, ми й узялися за гімн.

Я тоді саме був заступником міського голови й викладав в УжНУ на кафедрі філософії історію української та зарубіжної культури. І тут мене попросив зайти проректор Михайло Пітюлич. Я знав його, оскільки

ки він ще й учень моєї мами – учительки початкових класів. Вона, до речі, – українська філологиня, закінчила наш виш заочно. Тобто вийшов такий собі маленький протекціонізм (усміхається – прим. авт.).

Отже, покликав мене й каже: «Славку, чуєш, така ідея. Ось є Ужгородський університет, а не має свого гімну». Я кажу: «Розумію. Чим можу допомогти?» «Чекай, ти ж – музикант!» «Ну, я – музикант. Але ж для гімну потрібні ще й слова, щоб на них написати музику». У відповідь чую: «Ну, так. Я домовився з Петром Скунцем»...

Коли почув прізвисько, то зауважив собі, що з цим автором було б цікаво попрацювати. На

тому дійшли згоди. Отримав номер телефону Петра Миколайовича, щоб зв'язатися з ним. Зустрілися на перехресті проспекту Свободи та вулиці Капушанської, у тодішньому барі «Альф». Там працювала хористка, котра співала в хорі, яким я керував. Вона зателефонувала й каже: «Приходь, Петро вже тут».

– На той час він був уже популярним...

– Так, а для мене взагалі... Ну, і я приходжу в той бар. Скунець там любив відпочивати, збиратися з творчими роздумами, пив каву... Отож зустрілися... Виявляється, ми з ним бачилися неодноразово, просто персонально не говорили ніколи. Я знав, що він – Петро, а він не знав, що я Ярослав. Хоч бачив мене як керівника, чув ім'я. Ближче познайомившись, проговорили безпосередньо тему гімну. І ось каже, що вже має перший куплет, попросив подивитися. Слова здалися мені романтичними:

*У древнім граді, над рікою
Ужем,
де чути кроки пройдених
століть,
Наш рідний вуз як батько
небайдужий*

Духовню твердинею стоїть.

Я прочитав ці рядки. Здебільшого, коли з'являється вірш, то одразу вимальовується якийсь ритм, окреслюється певна мелодика. Рядки чомусь асоціювалися в мене з романсом. «Добре, – кажу, – а приспів якийсь буде?» А Петро каже: «Є в мене й приспів. Поки сидів в очікуванні, то на листочку написав»...

– Це були слова:

*Ти навіки наш екзаменатор
І навіки крок наш уперед,
Альма-матер, наша
альма-матер –
Ужгородський університет.*

– Саме так. Слова гімну мені сподобалися. Я кажу: «Добре. Дайте мені трішки подумати, бо з цим потрібно якось переспати, подумати». Домовилися зустрітися знову через два дні. За той час Петро обіцяв принести другий куплет. Як і домовлялися – побачились. Я створив мелодію з маршовим ефектом. Рівнявся на «Ще не вмерла України ні слава, ні воля...» Тоді про Державний гімн України стільки не гово-

рили, але він мене надихав. Ось тільки в гімні університету наголос припадав на другий склад, а в Державному Гімні – на перший. Тобто в нашому випадку був задовгий такт, і я мав виробити відповідну мелодію.

– Як вона з'явилася?

– Уночі прийшла. Як кажуть класики, приснилася. Це дійсно так було. З'явилася мелодія: «Та-та-та-там-там-дарам-парам-парам-пам», потім модуляція: «Та-ра-ра-ра-ра-ра-ра-ра-ра». Тобто вже сформувалася основа. При зустрічі я наспівав Петрові Миколайовичу. Він сказав у відповідь: десь так і відчував. Я ще запросив його до свого хору, але Скунець відмовився: «Мені голосу Бог не дав». Але ж смак до творчості дав. І так народився гімн університету. Потім я дома сів із дружиною, разом спробували остаточно згармонізувати текст, мелодію. Моя Наталка – така людина, яка любить гармонію. А ще вона піаністка, закінчила музичне училище, навчаючись у дуже серйозного викладача. Тож збити це було не так уже й складно. Я награв мелодію, дружина запропонувала ще щось. Тим паче, акомпанувала Золтанові Жовчаку в дитячому хорі, увесь час писала обробки, акомпанементи для творів. Тобто я мав надійну підмогу.

Підібрали тональність. Соль мажор, звичайно, бо то найхарактерніше для хору, універсально за діапазоном і для «верхів», і для сопрано. Зручно й для басів, а добрий бас знайти – проблема. Здебільшого, у мене були одні баритони, а для них крайня низька нота – ля. Ось так і створили гімн УжНУ.

– Хто вперше виконав твір?

– Камерний хор «Кредо». Гарно вийшло – студійний запис. Гімн подався «у люди». Доволі часто виконували – нас запрошували на офіційні зібрання. Потім трішки призабулося. Та й мене доля закидала в різні заклади. Але все ж в історії нашого колективу це залишилось як визначне явище.

– Чи пам'ятаєте, де вперше виконали гімн університету?

– Здається, було свято на математичному факультеті: якась річниця або вшорення. Нас запросив професор Василь Маринець, тодішній декан, спі-

вав у «Бояні», а зараз, до речі, і в мене в хорі. Правда, трішки взяв паузу. Ну а далі гімн пішов жити не лише в звукові. Я побачив текст у фойє університету, де тепер ректорат. Там зазначене й наше авторство. Також текст з'явився на мурі загорожі старого ректорату. Мені навіть учні казали: «Ярославе Юрійовичу, то ви написали гімн?» Я віджартувався: «Ні, то лише музика Кирлика». Думаю, Скунець наш тандем сподобався, бо коли потім зустрілися, Петро Миколайович подарував мені книжечку зі своїми творами й цікавим присисом із автографом: «Хто йде заради грошей, а хто заради слави, а ми прийшли з тобою, Ярославе...» Одне слово, розумно написано, у стилі його як геніального поета. Бо справді: на гімні ми ж кар'єри собі не зробили, на тому не піднялися, не збагатилися. Створювали його не заради своєї слави. І отримали задоволення, оскільки була цікава співпраця на благо найстарішого в краї вишу. Між іншим, потім виконали ще одне замовлення. Для Міжгір'я, у якому народився Микола Вегеш і сам Петро Скунець. Микола Миколайович тоді як ректор попросив... Гімн селищу має слова, які я запам'ятав:

*Було тут Волове, а стало
Міжгір'я.
І вже в Україну прокладено
путь.
Міжгір'я, Міжгір'я, всі наші
повір'я
Пропасті міжгірцям повік
не дадуть.*

Щодо гімну Ужгородського національного університету, то я вдячний усім, хто так чи інакше дотичний до створення, запису. В інтернеті я, щоправда, аудіо- чи відеофайлу не знайшов, то, може, якось виставлю за нагоди...

Володимир Тарасюк,
«Погляд».

У новий навчальний рік – із обранням головою профспілки

Конференція розпочалася зі слів подяки ЗСУ, мужнім захисникам України. Учасники профспілкового зібрання вшанували хвилиною мовчання Героїв, що віддали своє життя за незалежну Україну, зокрема – працівника газоелектрозварювальної рембригади УжНУ, військовослужбовця Чопського прикордонного загону Василя Сідуна, який загинув під Бахмутом рівно два роки тому, та сина працівника університету Віктора Кондратєва – Євгенія, котрий служив у 128-ій окремій гірсько-штурмовій бригаді й поліг при виконанні службових обов'язків у перший рік війни.

Надзвичайно щемливим був момент символічного підписання «дрона помсти» за полеглих Героїв – оптоволоконного дрона «Каракурт», на комплектуючі для якого переказує кошти університетська профспілка.

Делегати Конференції заслу-

хали звіт про роботу комітету первинної профспілкової організації УжНУ. Ішлося про різні напрями роботи профспілкового комітету. Очільниця профкому Тамара Суран наголосила на викликах, із якими довелось стикнутися профспілці під час пандемії ковід-19 та повномасштабної війни. Попри складнощі, профком активно працював у напрямку захисту трудових прав спілчан, їх соціального захисту, здійснював контроль за дотриманням законодавства, створенням безпечних умов праці, належної системи стимулювання праці, піклувався про здоров'я та матеріальну підтримку членів профспілки, про оздоровлення їхніх дітей тощо. У період розпалу епідемії ковід-19 профком ініціював матеріальну підтримку тих, хто переніс цю хворобу, а також сприяв реабілітації. Від початку повномасштабного вторгнення профспілка УжНУ активно допомагає ЗСУ, приділяє увагу ініціативам, спрямованим на підтримку працівників, які нині захищають нашу державу і наближають перемогу та мирне майбутнє, підтримує членів їхніх родин та дітей, допомагає волонтерам університету.

Ярослав Смужаниця, голова ревізійної комісії, прозвітував про її роботу, докладно зупинився на фінансових видатках профспілкової організації, які стосувались як нових викликів, пов'язаних із епідемією ковід-19 та війною в Україні, так і вже традиційних, що охоплюють оздоровлення спілчан та їх дітей і членів родин, матеріальну допомогу, зокрема – на лікування, допомогу ЗСУ тощо.

Учасники Конференції активно долучилися до обговорення звітів і загалом позитивно оцінили роботу профкому та його лідера. У підсумку делегати роботу профспілкового комітету схвалили й визнали її задовільною, а звіт ревізійної комісії затвердили.

Головою первинної профспілкової організації УжНУ обрано нинішню голову Тамару Суран, заступником – Олександра Конопльова, які виконуватимуть свої обов'язки впродовж наступних п'яти років. Делегати визначилися й із новим складом профкому, до якого ввійшли всі голови структурних ланок профспілкової організації, а також новий склад ревізійної та мандатної комісії.

Серед рішень зібрання – і вибори делегатів на XXII обласну звітно-виборну конференцію галузевої профспілки та делегування представників до складу комітету обласної організації профспілки працівників освіти і науки України, продовження повноважень делегатів Конференції тощо.

До роботи форуму долучилася голова Закарпатської обласної організації профспілки освітян Тетяна Повханич, яка відзначила ефективну співпрацю між університетською профспілкою та обласною організацією, наголосила на кроках, які здійснює обласна організація профспілки та ЦК Профспілки працівників освіти і науки України з метою захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки.

Конференція стала важливою віхою для університетської

профспілки працівників, підбивши підсумки минулих досягнень, окресливши нагальні проблеми, що потребують ви-

рішення, та визначивши плани. **Софія Скиба, Володимир Тарасюк (фото).** «Погляд».

Журналіст видання «Science» Річард Стоун відвідав УжНУ

Мета візиту гостя – дізнатися про наукові досягнення найбільшого вишу краю в галузі медицини. Спершу завітав до науково-дослідної лабораторії молекулярної мікробіології та імунології слизової оболонки.

«Це мій четвертий візит до України. А в Ужгороді я вперше. Оскільки пишу для журналу «Наука», то цікаво довідатися, як тут, у вас, вона розвивається. Із професоркою Надією Бойко познайомила Ольга Полоцька, виконавча директорка Національного фонду досліджень України, порекомендувавши мені приїхати сюди. Мене найбільше зацікавило, як тут працюють у проєкті з дослідження мікробіому військових. Це важливо не лише для України через російське вторгнення, а й загалом у тому сенсі, що відбувається з мікробіомом, як попередити ПТСП тощо», – розповів Р.Стоун.

Власне йдеться про проєкт «Швидке одужання». «Дослід-

джуємо мікробіом військових із метою знайти основні ком-

поненти змін, щоб ми могли їх специфічно так відрегулювати,

повернути їм оцей баланс, щоб не виникало ПТСП. Тобто ПТСП можна попередити. ПТСП – захворювання, яке виникає після травми. Але лише в 30%. Досліджуємо не тільки фізіологію, а й ментальні показники. Якщо ти це все разом зафіксуєш і зміниш, то відповідно ми можемо забезпечити наших військових. Ми умовно говоримо військовим, тому що стресу піддаються й внутрішньо переміщені особи. Та й загалом увесь світ», – каже Надія Бойко, професорка, завідувачка кафедри медико-біологічних дисциплін, провідна наукова дослідниця НДНЦ молекулярної мікробіології та імунології слизової оболонки.

Вишу це важливо, адже, за словами професорки, університет зараз проходить медико-біологічну акредитацію: «Нам іноді дуже важко доводити, що ми на міжнародному рівні вже відомі. У нас потужний цей напрям. Тобто не тільки облад-

нання, а насамперед люди».

Гостю, зокрема, показали й те, як виглядають у мікроскопії різні штами – з авторської добірки Н.Бойко. «У колекції – понад 10 штамів. І це є частиною наших дослідницьких робіт, зокрема мого дисертаційного дослідження й розвідок колег. Кожен із нас має свій вектор досліджень. Усі стосуються медико-біологічного напрямку, але кожен вивчає щось конкретне щодо своєї частини роботи», – мовила Світлана Бурмей, аспірантка, старша викладачка кафедри медико-біологічних дисциплін стоматологічного факультету.

Далі гість пройшовся медичним факультетом, побачив симуляційні класи, де студенти практикуються на манекенах та вивчають внутрішній світ людини. Ще в програмі був візит на стоматологічний, біологічний факультети УжНУ та в дві клініки. **Мирослава Гараздій,** «Погляд».

Людмила Балецька: «...за кожним ветераном чи ветеранкою – унікальний і складний досвід...»

У межах проєкту «Повертаю себе собі», який Рух підтримки закарпатських військових утілює завдяки програмі реінтеграції ветеранів, передбачені психологічні онлайн-консультації ветеранам, ветеранкам та членам їхніх родин. Без перебільшення, це зараз найзатребуваніша послуга, до отримання якої потрібно йти самостійно та свідомо. Ми звернулися до доцентки кафедри психології УжНУ Л.Балецької. І готові поділитися першими результатами співпраці.

– Пані Людмילו, із якими проблемами найчастіше звертаються ветерани та члени їхніх родин?

– Як би це парадоксально не звучало, але тематика звернень у нашої цільової аудиторії часто схожа. Усіх хвилює, як жити в такий нестабільний час? Якщо конкретніше, то йдеться про стосунки в сім'ї, усвідомлення нових життєвих обставин, розуміння себе, емоцій і ролі у світі, а також пошук нової роботи. Поруч із цим є й більш «фізичні» вияви. До прикладу, втома, що впливає на продуктивність, інтерес, якість життя загалом. Усі труднощі мають різне походження, проте разом вони формують потребу досліджувати, яким є життя зараз і як його можна відновити, упорядкувати. Досвід ветеранів, ветеранок є настільки багатограним, що потребує окремого часу для осмислення й проживання. Саме над цим і працюємо.

– Хто виявляє ініціативу звернутися по психологічну підтримку: самі ветерани/ветеранки чи їхні кохані?

– По-різному. Часто ветерани й ветеранки розповідають, що довго йшли до такого кроку: обговорювали в сім'ї здобуття досвіду консультацій і спільно приймали рішення. Є й ті, хто вже працював із психологом чи психологінею, тож добре розумів, що це може стати ефективним інструментом для вирішення складних питань. Попит на психологічну допомогу справді є. Інформації ви-

стає в публічному просторі. Однак ветеранам і ветеранкам не завжди доступний єдиний «маршрут» отримання такої допомоги – у вигляді цілісного пакету – психологічної турботи – де можуть взаємодіяти різні фахівці (психологи, психіатри, соціальні працівники). На державному рівні хочуть зробити послугу систематичною, максимально простою, доступною. Проте нинішній запит значно перевищує можливості. Тож ініціативи, як проєкт «Повертаю себе собі», мають особливе значення: забезпечують комплексну підтримку, поєднуючи психологічні послуги з реабілітацією та відновленням, як ось серія тижневих ретритів на базі санаторію. Це – і санаторно-курортні послуги, і психологічна підтримка, і арттерапія.

– Як ситуація в родині ветерана впливає на дітей?

– Звісно, зміни впливають на всіх членів родини – і на дітей, і на партнерів, і навіть, як я іноді жартую, на сусідів. Ми всі надзвичайно чутливі до трансформацій одне одного. Це добре! Саме так можна вчасно помітити, що людині стало важче самостійно давати собі раду в певних питаннях. Сьогодні всі проживаємо досвід, який нерідко перевищує наші індивідуальні ресурси для його опрацювання. Виявляється, не типовий для нас поведінці, у нав'язливих думках, що кружляють у голові й погіршують самопочуття, тощо. Поділитися переживаннями, трудноща-

ми чи роздумами – природний спосіб усвідомити проблеми та покращити якість життя. А зробити це з фахівцями, котрі здатні підтримати, скерувати й підказати, – не лише допомога тут і тепер, а й інвестиція в майбутнє родини, зокрема дітей. Я часто наголошую, що то – окреме завдання; метафорично кажучи, не менш вагоме, ніж бойове. І його справді варто виконати.

– Чи змінюється у ветеранському середовищі стигматизована думка щодо психологічної підтримки?

– Однозначно так. В українців є одна дуже характерна риса – ми маємо високі вимоги до свого суспільства. Звісно, щоб стигма щодо психологічної підтримки повністю зникла (а я вірю: це колись станеться), потрібен масштабний розвиток і самого суспільства, і системи професійної психологічної допомоги. Проте навіть якщо порівняти, як тема психічного здоров'я була представлена в публічному просторі ще чотири роки тому і як вона звучить сьогодні, то це справжній космічний стрибок. Він позитивно впливає і на тих, хто надає допомогу, і на тих, хто її отримує.

– Кілька порад для ветеранів та ветеранок при конфліктній ситуації (якщо таке можна) або поради людям, які зустрічають ветерана чи ветеранку...

– Складне питання, але дуже важливе, тому не уникатимемо його. Ось кілька прямих порад. Якщо ви помічаєте, що конфлікти почали виникати часто й мають певну регулярність – проаналізуйте, чи не зростає їхня частота. Якщо так, варто запитати себе: скільки контролю я маю над ситуацією? Чи вдається мені реагувати по-різному: зупинити розвиток конфлікту, уникати його або свідомо не включатися? Усвідомлення власної ролі та меж контролю може стати першим кроком до зниження напруги. Важливо також пам'ятати про таку базу, як відпочинок, сон, інші потреби. Саме вони часто стають непомітними тригерами

для вибухових реакцій. Корисно тренуватися робити паузу перед відповіддю, дати собі кілька секунд на глибокий вдих чи просте заземлення. Це – спосіб повернути контроль і зберегти гідність у складній ситуації. А ще варто знаходити безпечні способи зберігати енергію: спорт, зрештою, будь-яка фізична активність, фізична робота чи навіть коротка прогулянка часто допомагають зняти напруження краще, ніж різка відповідь. Якщо все ж щось не працює, варто обговорити інші варіанти на психологічних консультаціях.

Для оточення завжди єдина порада: пам'ятайте, що за кожним ветераном чи ветеранкою – унікальний і складний досвід, який впливає на їхню поведінку. Слухати без осуду, виявляти повагу й терпіння –

уже великий внесок у створення безпечного простору для спілкування. На завершення хочу всім ветеранам і ветеранкам сказати: «ДЯКУЮ».

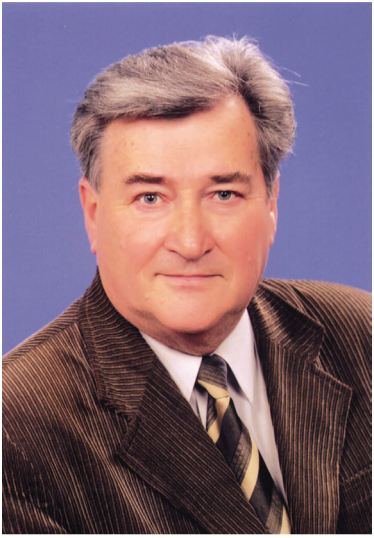
– Спасибі вам за те, що допомагаєте українському суспільству протистояти новим викликам, бо разом ми точно сильніші.

Р. С. Ця публікація й проєкт стали можливими завдяки Програмі реабілітації та реінтеграції ветеранів, яку реалізує IREX за підтримки Державного департаменту США. Зміст публікації є винятково відповідальністю IREX та ГО «Рух підтримки закарпатських військових – Ужгород» і не обов'язково відображає погляди Державного департаменту США.

За інформацією Ужгородського прес-клубу.

Гунгаролог, педагог, ровесник університету

Професору Іванові Мандрику – 80

Наступного місяця Ужгородський національний університет відзначить 80-річчя. Зустріне цю дату з вагомими здобутками. І то – заслуга колективу: викладачів, науковців, інженерів, бібліотекарів... У відповідному переліку є, безперечно, доктор історичних наук, професор, колишній завідувач кафедри нової і новітньої історії та історіографії, декан історичного факультету І.Мандрик, який теж чекає ювілею з позначкою «80». Із такого приводу пропоную короткий аналіз життєвого шляху Івана Олександровича. Хочу охарактеризувати його науково-педагогічні здобутки та підкреслити досягнення в адміністративній роботі.

Ювіляр народився 17 вересня 1945 року в мальовничому затисянському Вишкові (тепер селище Хустського району Закарпатської області) у родині Ганни Іванівни та Олександра Івановича. Мав меншого брата Олександра. Батьки виховували дітей у повазі до праці, у потребі захищати слабших, у вірі в Бога. А ще в сім'ї панував культ освіти, бо тільки вона здатна робити життя кращим.

Іван добре вчився у Вишківській середній школі №1. Тут працювали чимало справжніх учителів: Матрона Сливка, Василь Гарастей, Олена Гайович, Ададльберт Гегедюш, Василь Перинець, Томаш Орбан (згодом понад 30 років очолював Хустський районний відділ освіти), Василь Олаг (майбутній доцент істафаку УжДУ)... Усіх колега згадує з урядністю, адже вони прищепили любов до знань, зокрема з історії.

Під час навчання І.Мандрик прочитав більшість книжок шкільної та сільської бібліотек. Тому й не дивно, що, одержавши в 1963 році атестат, вступив на історичний факультет Ужгородського університету.

Навчання у виші запам'яталося як особлива сторінка життєпису Івана Олександровича. Досвідчені викладачі Микола Лелекач, Іван Гранчак, Василь Олаг, Яків Штернберг, Михайло Троян, Ілля Шульга, Сергій Міщенко розкривали спудеям таємниці історії. А молодь прагнула якнайкраще виявити себе. Часу вистачало на все: навчання, громадську роботу, культурно-розважальні заходи... Звичайно, у ті часи був так званий «третій семестр» – допо-

мога колгоспникам у зборі врожаю. Усе це гуртувало юнаків і дівчат, зокрема готувало їх до самостійного життя.

У червні 1967-ого І.Мандрик отримав диплом із відзнакою й був направлений на роботу вчителем історії в Нижньоселищенську середню школу Хустського району. Молодий фахівець із великим задоволенням та натхненням приступив до роботи: старанно готувався до уроків, охоче відповідав на запитання учнів, організував екскурсії тощо. Діти одразу полюбили нового історика. У той же час Іван Олександрович відчував потяг до наукових досліджень. Зрозумів, що прагне відкривати таємниці галузі, а не навчати уже відкрите. Успішно склав вступні іспити в аспірантуру. Тому педагогічна робота в школі тривала недовго – лише півтора місяця.

Із 1 жовтня 1967 року І.Мандрик – аспірант кафедри загальної історії Ужгородського університету. Науковим керівником було призначено професора, завідувача кафедри Івана Гранчака. Аспірант почав досліджувати наукову проблему становища сільськогосподарських робітників Угорщини на початку ХХ століття. Зауважу: Іван Олександрович добре знав угорську мову, розумів менталітет сусіднього народу (у Вишкові проживає чимало угорців).

Дисертант із головою поринув у роботу. Сумлінно шукав і опрацював потрібні фонди угорських, радянських, українських архівів, опубліковані джерела, статистику, періодику. Усе це дозволило молодому науковцеві глибоко розкрити різні питання: розвиток сільського господарства та становище робітників на початку ХХ століття, їх боротьбу за покращення свого життя й політичні права, рух працівників сільського господарства напередодні Першої світової війни тощо. Історик довів: число робітників постійно зростало, вони нерідко виступали за свої права разом із робітниками інших національностей. Дисертант брав участь у наукових конференціях, публікував статті й повідомлення в часописах і збірниках. А в грудні 1973 р. на засіданні вченої ради філологічного та історичного факультетів Ужгородського державного університету успішно захистив кандидатську «Становище і революційна боротьба сільськогосподарського пролетаріату Угорщини на початку ХХ століття (1900–1914 рр.)».

Працю схвально оцінила наукова громадськість. Захистивши дисертацію, І.Мандрик не зупинився. Вирішив штурмувати нові наукові вершини. Цього разу найбільше цікавила політична історія Угорщини 1867–1890 років. Зрозуміло, робота над докторською просувалася значно повільніше, ніж над кандидатською. Річ у тім, що в жовтні 1970-ого колега розпочав педагогічну діяльність

на посаді викладача кафедри загальної історії УжДУ. Але все ж невпинно й сумлінно трудився над дисертацією. Джерельною основою послужили матеріали Угорського державного архіву (Будапешт). Тут опрацював фонд Ради міністрів, до якого входять документи угорського уряду, а також копії окремих протоколів імперської Ради міністрів (іноземні справи, оборона, фінанси та інше). А ще використав фонди архіву зовнішньої політики Російської імперії – фонд канцелярії, доповіді консулів у Відні та Будапешті (державне будівництво, парламентські дискусії, національні рухи, політичні проблеми тощо). Було використано матеріали Державного архіву Закарпатської області, найбільше фонди Березького та Ужанського комітетів. Крім того, науковець брав до уваги опубліковані джерела, статистику, мемуари, періодику...

Усе вищесказане дозволило історикові ґрунтовно розкрити політичні зміни 1860-их років та відновлення конституційної незалежності Угорщини, формування органів державної влади на першому етапі дуалізму, політичний розвиток Угорщини в 1870–80-их роках, особливості національних рухів Угорщини в період, який досліджував. Крім того, для апробації результатів наукових пошуків Іван Олександрович звітував про роботу над дисертацією на кафедрі, брав участь у роботі багатьох конференцій, публікував статті, повідомлення та рецензії у фахових виданнях (було понад 40 позицій). А в квітні 1997 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Ужгородського державного університету відбувся успішний захист докторської дисертації «Проблеми відновлення державності та політичний розвиток Угорщини на першому етапі дуалізму (1867–1890 роки)». У тому ж році побачила світ і монографія, основу якої становили дисертаційні матеріали.

Зрозуміло, що Іван Олександрович як уродженець Закарпаття не міг оминати увагою історію регіону. Так, зокрема, проаналізував історіографію краю, особливості аграрних відносин у ньому на другому етапі нового часу, причини, наслідки закарпатської міграції наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть, характер економічних зв'язків, гуманітарної взаємодопомоги між селянами Закарпаття й Угорщини в новий час, специфіку національної політики Будапешта щодо Закарпаття в останній третині ХІХ століття, історію Вишкова тощо.

Закінчуючи короткий аналіз наукових здобутків колеги, підкреслюю: публікації вирізняються вагомою джерельною базою, удаюю структурою, літературною мовою (зокрема, угорською), аргументованістю висновків та узагальнень. Праці пройшли випробування часом і продовжують зберігати наукову цінність.

Не можу не згадати про педагогічні здобутки Івана Олександровича. Звичайно, він чудовий педагог та методист. Студентам викладає (чи викладав) курси «Нова історія країн Європи та Америки», «Історія Угорщини», «Культура країн Західної Європи і США в ХІХ – на початку ХХ ст.», «Національні проблеми і національні рухи в Австро-Угорщині (кінець ХІХ – початок ХХ ст.)»... Педагогічний стаж становить 55 років – рекорд серед істориків УжНУ. Незважаючи на це, колега ретельно готується до кожної зустрічі зі здобувачами фаху, використовуючи найновішу (зокрема, угорську) літературу. Відзначаю: колега – природжений лектор, в аудиторії почуватися комфортно, в його арсеналі багато цікавої й нової інформації. Усе сказане спонукає здобувачів фаху до наполегливої щоденної праці. Не має проблем зі студентською відвідуваністю занять. Поважає молодь, а вона шанує лектора. Колега зарекомендував себе як суворий, але справедливий викладач.

Додам: І.Мандрик у 1988–1989 навчальному році прочитав спецкурс для студентів кафедри Східної Європи Будапештського університету імені Лоранда Етвеша. Крім того, науковця нерідко запрошують читати лекції для вчителів історії в Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти (Ужгород), залучають до складу журі обласної олімпіади юних істориків. А ще І.Мандрик готує старших учнів із нової історії на всеукраїнську олімпіаду. І завжди все встигає!

Підкреслюю: під керівництвом педагога студенти із задоволенням пишуть курсові, бакалаврські та дипломні роботи. Наставник надає змістовні консультації. Ділиться з вихованцями книжками зі своєї багатой бібліотеки. Під керівництвом нашого професора написали й захистили кандидатські роботи з історії Євген Бевзюк (2002), Жужанна-Юліанна Концне-Надь (2002), Ігор Шніцер (2005), Андраш Берені (2007), Шандор Алмаші (2008). Окремі дисертанти – громадяни Угорщини.

Також Іван Олександрович має неабиякі адміністративні здібності. 7 років (1996–2003) очолював історичний факультет нашого університету. За цей час дбав про покращення навчально-виховного процесу, зміцнення внутрішнього трудового розпорядку, покращення матеріально-технічної бази підрозділу. Був справедливим, до всіх кафедр ставився однаково, поважав колег, ніколи не підвищував голос. Водночас делікатно вказував на недоліки в роботі. Грамотно керував справами деканату.

Тривалий час колега (2001–2018) завідував кафедрою нової і новітньої історії та історіографії УжНУ. Забезпечував організацію освітнього процесу, виконання навчальних планів, програм, здійснював контроль

за якістю викладання дисциплін, стежив за навчально-методичною та науковою діяльністю викладачів кафедр, не випускав із поля зору своєчасне проходження курсів викладачами кафедр. А ще видавав розпорядження, що стосувалися діяльності кафедр. До кожного колеги підходив індивідуально, тому кафедри працювали спокійно й творчо. Це дало позитивний результат.

Іван Олександрович не цурався громадської роботи. Спочатку був академнаставником студентської групи. А ще – головою наукового студентського товариства університету. Очолював факультетську первинну організацію охорони пам'яток історії та культури. Трудився членом групи народного контролю історичного факультету. Кожного року готував одного-двох студентів для участі в республіканських та всесоюзних конкурсах робіт. Виступав із лекціями перед населенням області...

Згодом став членом ученої ради факультету та університету, заступником голови спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій. Був у складі редакційної колегії «Наукового вісника Ужгородського університету. Серія: Історія». І.Мандрика обрали членом наукового товариства області Саболч-Сатмар-Берег Угорської академії наук та Закарпатського угорськомовного наукового товариства. До виконання доручень колега ставився відповідально, виконував їх своєчасно і якісно.

Іван Олександрович – чудовий сім'янин. 50 років тому поєднав долю з чарівною красунею з Мукачеве, художницею Зорою Дзямко. Подружжя Мандриків дало життя двом гарним донькам та виростило їх. Старша Зора закінчила медичний факультет УжНУ й працює лікарем-онкологом в Іршавській лікарні. Молодша Отілія – також випускниця Ужгородського університету, викладає англійську мову у виші. На жаль, у травні цього року дружина Зора Євгенівна померла (у віці 74). Тепер онуки (Зорка, Іванка, Олексійко, Леська) підтримують дідуся, додають йому наснаги та вітки.

До свого славного ювілею професор І.Мандрик підійшов із вагомими здобутками, яких би вистачило на кілька життів. Це також підтверджує вищеведений матеріал. Але в голові ювіляра зріють нові плани, задуми. Тому ми щиро бажаємо колезі та наставнику доброго карпатського здоров'я, благополуччя, оптимізму, невичерпного натхнення та Божої благодаті на многії й благії літа!

Микола Олашин,
кандидат історичних наук.

P. S. Редакція газети «Погляд» приєднується до вітань і вдячна Іванові Олександровичу за багаторічну співпрацю та підтримку нашого видання.

Університет через 10 років

Роздуми про майбутнє освіти, диджиталізацію, штучний інтелект

...Станція «Університет». Через вікна – дрібний дощ, на бетонних сходах хтось загубив стипендію, а в повітрі, як завжди, пахне втомою й кавою з автоматів. Тут і зараз – звичайний день мого п'ятого курсу. Але що буде далі?

Мене часто запитують, чому я ще не «в ай-ті», навіщо мені журналістика й для чого читати Ліну Костенку, якщо можна слухати ШІ-підбірку. Може, я

романтизую світ. Може, вірую в силу слова навіть у світі, де слово вже вміє генерувати код. Якою буде освіта через десять років? І чи залишиться в

ній місце для таких, як я – людей, котрі ведуть концепти чорнилом, а не стилусом?

Світ змінюється нестрімко – він закипає, як молоко на плиті, і ми постійно ризикуємо «втекти». Технології не просто торкаються освіти – вони її переписують. Замість аудиторій – метавсесвіти. Замість викладачів – аватари зі вбудованим GPT. Іспити можна буде складати за відбитком пальця чи ритмом серця. А десь на перерві хтось покаже неймовірні фото «з Мілану», хоч сам досі в гуртожитку на другому поверсі.

Через десять років університети будуть не лише будівлями, а й платформами. Диплом сприйматимуть не як мету, а QR-код до наступного рівня. Навчання буде більше схоже на серіал: обираєш теми, дивишся зупинками, ставиш на паузу й повертаєшся тоді, коли готовий. Проте дещо залишиться незмінним – людська потреба в розумінні. Освіта – не тільки дані. Важливий і діалог.

Можливо, університет майбутнього – той, у якому аудиторія стискається до кордонів екрана, проте серце лекції все одно б'ється в словах, сказаних наживо. Де ШІ допомагає, але не замінює. Де студенти не змагаються за бали в «Moodle», а шукають себе – іноді через код, іноді – через поезію.

Я мрію, що там, у майбутньо-

му, буде більше простору для індивідуальності. Що дівчина, котра створює відео для інстаграму, зможе захищати диплом про вплив візуального сторителінгу на колективну емоцію. Що хлопець, який обожає філософію, але водночас вивчає «Python», дозволить собі не обирати одне з двох. Що освіта стане не конвеєром, а садом – і кожен із нас проросте по-своєму.

Не знаю, чи будуть в університеті-2035 стіни, у студентів – паперові зошити, чи знатимемо, як виглядає викладач, якщо залишиться голосом у навушнику. Але знаю одне: навчатися – означає змінюватися. І якщо майбутнє освіти – рух, то хай у ньому завжди з'являється місце для тих, хто не боїться мріяти. Бо навіть найпотужніший алгоритм не згенерує те, що народжується між натхненням і живим досвідом. Освіта майбутнього – простір, де на одному рівні говоритимуть коди й вірші, сенс і функція, технологія та людина.

І можливо, саме там, між пікселями й пелюстками думок, хтось напише нову сторінку, яку не соромно буде назвати своїм дипломом. Або – життям.

Валерія Бабич,
студентка
відділення журналістики.
P. S.: зображення на основі тексту згенероване ШІ.

Долучайтеся до конкурсу

Час є до 30 вересня

«Ufb-grant» запрошує студентів узяти участь у творчому конкурсі й мати можливість виграти 20 тисяч гривень. Мета ініціативи – підвищити рівень екологічної свідомості в Україні, популяризувати сталий розвиток, збереження природи та адаптацію до змін клімату завдяки залученню молоді до створення освітніх проєктів.

Що потрібно зробити? Підготувати статтю чи презентацію, присвячену дослідженню екологічної проблеми, а також запропонувати метод підвищення обізнаності про неї серед молоді.

Підробиці на сайті конкурсу: <https://ufb-grant.com>.

Я заспівав осінню

Я заспівав осінню.
Хтось чув і приєднався.
...Й дуєтот храмовим дзвінком
Народжувались м'язи –
Рухатися і піднятися.
Й кризь тіні розглядіти
Стежечку, де любовність
Нас обирає світлу.
Ми заспівали, і стійкість
Аплодувала бажанням.
Й змушені часи канікул
Покликом грали й світланком.
... Сонцебуяним світланком.
Євгеній Юхниця.

Між схемами і світлом:

Як народжується кадр у світі інженерії

Сучасний університет – не лише про підручники, лабораторні й звіти. Це простір, де майбутні інженери не просто будують формули, а й бачать красу в звичайних речах. Тут креслення можуть уживатися з творчістю, а світ техніки – із мистецтвом.

Дедалі більше студентів, навчаючись на інженерно-технічних спеціальностях, знаходять себе не тільки в логіці та розрахунках, а й у чуттєвих формах – музиці, живописі, фотографії. Адаже справжня інженерія – теж мистецтво, тільки з іншим поглядом. Один із таких студентів – Олександр Федораніч, який не просто захоплюється фото- і відеозйомкою, а перетворює це на власну мову сприйняття світу. Його історія – про точність і чуття кадру.

– Розкажи трохи про себе...

– Я здобуваю диплом бакалавра на інженерно-технічному факультеті, освітня програма – «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» (АКІТ). Обрав цей напрямок, бо подобається інженерія. Водночас я не хотів програмувати, тому АКІТ – те, що ідеально підійшло.

– Як з'явився інтерес до фото- та відеозйомки?

– Фотографією почав цікавитися ще зі школи. Був 2017 рік. Батько мав камеру. Я завжди роздивлявся її, пробував знімати. Мріяв придбати свою, але для семикласника то видавалося складно, тому почав «гра-тися» із тим, що є. Пам'ятаю, як родинною поїхали в гори...

Тоді я зробив першу світлинку на старенький «Самсунг», трішки опрацював і опублікував у соцмережах. Здавалося, вийшло непогано. Із того часу почав дедалі більше занурюватися у світ фотографії. Глибоко ж пірнув у творчість у 10 класі, під час пандемії коронавірусу: багато спроб щось або когось сфотографувати, безліч уроків на ютубі, перегляд та вивчення робіт відомих фотографів. Так потроху став заробляти на цьому, робити перші серйозні кроки в обраній сфері.

– З одного боку, технічний напрямок, з іншого мистецтво... Чи не заважає одна сфера іншій?

– Фотографія – швидше про потребу душі. Це не тільки про творчість, а й про безліч технічних моментів, які мені також цікаво вивчати. До того ж зі школи більше подобалися математика, фізика... Інженерно-технічний факультет обрав не випадково – є дещо спільне; поєднувати можна. Ось тільки коли настає період сесії – звичайно, віддаю їй пріоритетність.

– Траплялося, що знання з навчання допомагали в творчості?

– Так, бувають різні ситуації з технікою й потрібно швидко

щось застосувати, налагодити чи налаштувати. Тут уже вмикається інженерна креативність.

– Як би ти описав свій творчий стиль?

– Не можу сказати, що в мене є певний стиль. Я тільки на початку шляху, наразі пробую різні жанри, стежу за відомими локальними та закордонними фотографами. До прикладу, за фотовідеографами Сергієм Мазуром, Віктором Дьомінін. Обожаю роботи Крістофера Нолана та Гаяя Річі (режисери)

і багатьох інших. Ідеї в таких роботах надихають, мотивують працювати далі.

– Який твій улюблений знятий проєкт?

– Насправді важко виокремити щось. Кожна зйомка особлива: чи знімаю молодят на весіллі, чи новий подкаст, чи фото/відеоконтент для ресторату. Нещодавно я вперше спробував зробити документальний фільм про одну родину, зокрема про дітей. Проєкт вийшов на 30 хвилин. Не можу

сказати про ефект «овва», але для мене це абсолютно новий, ще не вивчений формат. Далі буде більше й краще.

– Що тебе тримає в творчості, навіть коли навантаження в навчанні велике?

– Коли займаєшся улюбленою справою, із якою можеш поєднувати інші сфери життя та одразу заробляти на цьому, на ідеях, на красі – найкраще, напевно, що може бути. І звісно ж, важливо не зупинятися, рухатися вперед.

– Плануєш розвиватися в технічній сфері чи все ж більше в мистецтві?

– Як я вже казав, у творчості є безліч технічних нюансів, без яких не обійтися. А зважаючи на те, що технології з кожним днем розвиваються, точно поєднуватиму обидва напрямки.

– Якби довелося обрати лише одне – творчість чи інженерію...

– Інженерія – цікавий та корисний світ, не завадить у житті. Але завжди обираю те, до чого лежить душа. Наразі в такому випадку усе ж би занурився в творчість.

– Що б порадив іншим студентам, які бояться йти за творчим покликанням?

– Страх може бути завжди, але якщо не діяти – нічого не вдасться. Спробувати завжди варто, а коли щось не виходить, то це не знак, що потрібно все кинути й зайнятися чимось іншим. Це тільки прогалини, над якими слід попрацювати!

Валерія Бабич,
студентка
відділення журналістики.

29 серпня – День пам'яті захисників України. Шануємо й не забуваємо. Герої не вмирають!

Що читають студенти УжНУ в 2025?

Книжка залишається поза часом – як джерело мудрості, утечі від буденності, самопізнання та навіть протесту. Попри шалений темп життя, дедлайни, нескінченні потоки інформації, студенти нашого університету читають. І багато: свідомо, вибірково, з інтересом. Я поспілкувалася з ровесниками з відділення журналістики, аби дізнатися, що сьогодні на їхніх тумбочках, у плейлистах і в списках must-read?

Класика, яка не втрачає актуальності

Роман «1984» Джорджа Орвелла вже давно перетворився з простої антиутопії на своєрідне соціальне дзеркало. І молодь це добре розуміє.

«1984» – більше ніж антиутопія. Пронизливо точно попередження про легкість втрати свободи під виглядом порядку. Книжка змушує замислитися над тим, як контроль над інформацією, мовою та правдою здатні змінити сприйняття реальності. Атмосфера постійного страху й тотального нагляду вражає, а образ великого брата надовго лишається в пам'яті. Читати обов'язково! Особливо тим, хто думає, що з ними таке ніколи не станеться», – поділилася Андріана Турянчик.

Художня проза з глибоким підтекстом

Разом із класикою студенти шукають емоційні, життєві історії, які змушують відчувати, співпереживати, задумуватися.

«Сім чоловіків Евелін Гюго» – драматична історія життя акторки, де кожен шлюб відкриває не лише факти з біографії, а й глибокі емоційні рани та вибори жінки, котра завжди залишалася сильнішою, ніж здавалася», – розповідає Анна-Марія Гуті з відділення журналістики.

Не менш глибоким емоційним досвідом стала й «Людина в пошуках справжнього сенсу» Віктора Франкла. Ідеться про концентраційний табір та людську гідність попри нелюдські умови. «Неймовірна книжка про виживання в концтаборі та силу людського духу. Історія допомагає краще зрозуміти себе та світ», – поділилася враженнями читачка.

Наука, етика й вибір

Ще один важливий запит серед юнаків і дівчат – осмислення моральних дилем, людської поведінки в науковому чи технологічному контекстах. Таким чином серед фаворитів з'являється книжка «Інтуїція» – художній роман Лорана Гунеля, який розкриває, наскільки складною може бути межа між етичним і вигідним.

«Інтуїція» – про наукове середовище, етику, конкуренцію, людські страхи, що виникають, коли відкриття починають впливати на долі людей», – продовжує Анна-Марія.

Саморозвиток – тренд поза часом

Окрему нішу в читацьких

інтересах студентів займає нон-фікшн – книжки про фінанси, психологію, особистісне зростання. Молодь шукає не лише знання, а й натхнення змінювати життя.

«Книжки Роберта Кіосакі – найкраще для вивчення фінансової грамотності», – упевнена Валерія Бабич.

Баланс між...

Ахтось знаходить баланс між художньою літературою й мотиваційним меседжем. Яскравий приклад – «Бог подорожує інкогніто» Лорана Гунеля.

«Мотивація в художній формі: як змінювати життя, не чекаючи дива, а створювати його самому», – зазначає Анна-Марія.

Що обирає покоління «Z»?

Студенти не шукають легких текстів. Молодь приваблюють глибокі сюжети, сильні особистості, складні теми. Обирають те, що змушує думати, співпереживати, більше розуміти. І в цьому – особливість сучасного читача, котрий хоче бути свідомим не лише в екології чи виборі кар'єри, а й у внутрішньому світі.

Тож якщо ти ще не обрав, що читати цієї осені, – спирайся на рекомендації. Бо можливо, саме в тій книжці, яку відкриєш сьогодні, буде відповідь на питання, яке давно тебе тривожить.

Усім – якісного читання якісної літератури на будь-яку тему!
Юлія Жупник,
студентка
відділення журналістики.

Молоде, читай!

Часто не замислюємося над важливістю читання. Живемо у світі швидкого контенту, де все відбувається миттєво. Підлітки дедалі менше беруть до рук книжки. Навіщо, якщо є короткі відео, тік-токи чи чужі огляди? Але я маю відповідь на поставлене питання.

Нині люди надзвичайно вразливі до інформаційних приводів та провокацій. Швидкий контент не залишає часу на роздуми чи аналіз. Ми просто споживаємо те, що бачимо, і дуже часто – без критичного мислення. Це веде до емоційного вигорання, паніки, втрати власної думки. Натомість читання, навіть у форматі онлайн-видань, дозволяє зупинитися, подумати й переосмислити. А художня література – ще глибше. Вона розвиває інтуїцію, аналітичне бачення, увагу та вміння відокремлювати важливе від зайвого. Художні твори завжди відображають зміни у світі. Після війни з'являється написане про біль, втрати, травму. Коли людство робить наукові відкриття – народжується фантастика. Зі зміною поглядів на рівність виникають книжки про свободу, права людини, жіночі голоси. Письменники впливають одне на одного, шукають нові ідеї, експериментують із формою, стилем...

Багато досліджень підтверджують, що читання художньої літератури розвиває емоційний інтелект, емпатію й здатність до глибокого мислення. Наприклад, згідно з публікацією в «The New York Times» «For Better Social Skills, Scientists...», класичне читиво покращує соціальні навички та емоційне розуміння.

У час війни багато хто навіть не замислюється над тим, яку інформацію споживає щодня. Але приємно бачити, що студенти перевіряють повідомлення, а це

свідчить про серйозне ставлення до сприйняття новин.

Тіток, інстаграм, телеграм-канали формують наші думки, настрої і ставлення до подій. Проте не вся інформація є правдивою. Дехто досі продовжує вірити у фейки та поширювати їх – без аналізу, просто на емоціях. Часто це відбувається через брак медіаграмотності або звичайну звичку довіряти всьому, що звучить гучно. Однак фейки не слід уважати невинною помилкою. В умовах війни вони можуть призвести до серйозних наслідків. Наприклад, у листопаді 2024 року ширилися повідомлення про нібито ядерний удар по Україні. А в Сумах у травні того ж року оприлюднили фальшиві документи про повторний наступ на Сумщину. Це викликало паніку серед людей – дехто почав покидати місто. Країна-агресор активно використовує такі інформаційні вкиди, аби сіяти неспокій та підвищувати рівень тривожності населення. То теж війна. Не на полі бою, а в інформаційному просторі. Особливо небезпечним став контент у TikTok та інших соцмережах, де кожен може записати відео й назвати себе «експертом». Тіктоки часто подають неперевірену інформацію, домисли, емоційні заяви, навіть відверту брехню. Люди вірять, бо подача «близька до народу», факти ж перевіряють рідко. У таких відео часто немає посилання на джерела, доказів чи офіційних коментарів – лише чиясь думка, яка маскується під «правду».

Тому, молоде, читай, аналізуй та перевіряй інформацію, яку поширюєш!

Олена Лазня,
студентка
відділення журналістики.

Читайте «Погляд» на сайті УжНУ за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці нашої газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

За пропозицією читачів, редакція газети «Погляд» оголошує конкурс на оригінальне вітання з нагоди 80-річчя Ужгородського національного університету. Тексти надсилайте на електронну адресу редакції: poglyad@uzhnu.edu.ua

Цілюща сила слова й музики

Студентки Анастасія Полюхович і Марія Шелемба – однокурсниці. Настя студіює словакістику, а Марійка – богемістику. Перша народилася в Шостці на Сумщині, друга – у Берегові. Обидві – харизматичні й творчі.

Настя ще зі шкільних років пише вірші (щоправда, на початку «повномасштабки» більшість було втрачено) – про війну, близьких і друзів, про незламність віри... Теми дає життя. Особливо щемка поезія про бабусю – про її казки-оповідки,

про теплі натружені руки:

Їх хочеться до себе
пригортати,
усе тепло й турботи
увібрати,
і слухати її байки смішні,
і прожити незабутні дні...

Марійка ж із родини, де є відомі педагоги, науковці, священники, тож звикла прислухатися до Слова. Дівчина пише пісні й сама їх виконує. Закінчила музичну школу, тож робить свою справу професійно, є переможницею багатьох твор-

чих конкурсів, мріє про власний пісенний диск. Нещодавно на акції з підтримки наших воїнів буквально розбурхала студентську спільноту шедевром «Остання хвилина»... Виявляється, коли «спокій порушено, місто спустошено», «холод до кісток» і «замерзає душа», порятує не «зілля забуття», а «запах весни вечірньої», який несе духовне оновлення. І знову все, як на початку...

Діана Омельчук,
магістрантка
словацького відділення.

Анастасія Полюхович

Марія Шелемба

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 1646. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 02.09.25. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52-27-37, 067-350-17-94. Наклад – 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій, етичне використання ШІ покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В.Ю.Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.Тарасюк.

Художній редактор:
С.Ю.Скиба.

Коректор:
М.Б.Гараздій.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.